

10

D. D.
DISSERTATIO ACADEMICA
SISTENS
ANIMADVERSIONES NONNULLAS
CIRCA
**MERCATURAM
QUÆSTUOSAM
CUM EXTERIS
EXERCENDAM
PROVENTIBUS FINLANDIÆ
PROPRIIS**

QUAS
Suffrag. Ampl. Ord. Philos. Aboens.

Sub PRÆSIDIO
VIRI Maxime Rever. atque Ampliff.

D. NI PETRI KALM,

Oecon. PROFESS. Reg. & Ord.
Reg. Acad. Scient. Holm. nec non Societ. Lit. Ups.
MEMBRI,

In Aud. Majori Die XVI. Februarii An. MDCCLX.
H. A. M. S.

Publice defendet
ISAACUS ERVAST,
OSTROBOTNIENSIS.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

MAGNÆ
IN S:M R:M M:TEM
FIDEI VIR,
Dioeceseos Aboënsis EPISCOPE.

&

Ejusdem Academiae PRO-CANCELLARIE
EMINENTISSIME,

Reg. Acad. Scient. Stockh. MEMBRUM,

Reverendissime S. S. Theologiae

DOCTOR,

**D:NE CAROLE
FRIDERICE
MENNANDER,**

MÆCENAS MAXIME.

AVocat. Dignitas.

Sed.

Jubent. Beneficia. Magna.

Comitas. Singularis.

PRÆSULIS.

Subire. Oculos.

Hæc. Pagellas.

Luce. Haud. Coruscantes.

Splendorem. Tamen. Quærentes.

Ex.

TANTO. NOMINE.

O! Clientum. Refugium.

O! Meum. Præsidium.

Ad.

Hujus. Sacram. Aram.

Ego.

Supplex. Accurro.

Ad. Urnam. Usque.

Permansurus.

REVERENDISSIMI NOMINIS TUI

cultor Humillimus devotissimus

ISAACUS ERVAST.

TILL HERR AUCTOREN

ATt rått uppodla Finska Jorden,
Förskaffa Landet ymnighet,
Med Handels-ämnen rikta Norden,
Uppmuntra Folck til idoghet,
Att sig af egna frugter föda,
Wår Auctor lär med ådel möda.

**
**

**
**

**
**

Haf derfor' tack, min wån: E'r lycka,
Den grönske städse i fult mått,
E'r Dygd den winne allmänt tycke,
Ren sällhet blif förwårfdet lätt,
Som snart med Lagren utmärkt heder
Och önskadtt nöije E'r bereder.

TILL HERR AUCTOREN

DE. Producter.

Som. Finland. Ymnogt. Från. Sig. Frammalstraf,
Böra. Ingalunda. Förkastas,
Det. Adagaläggen.

I.

Min. Herre.

Grundeligen.

I. Detta. Edart. Lärda. Arbete.

Då. I.

För. Allmänhetens. Ögon. Framställen:

Hwilka. Af. Dem.

Med. Största. Båtnad. Och. Fördel.

Til. Utlånningen. Kunna. Och. Böra. Utkeppas:

Et. Wärdigt. Ämne.

För.

En. Wärd. Auctor.

Ja. Et. Ämne.

Som. Med. Fog. Förtjenar. Wår. Uppmärcksamhet,

Himlen. Tilldele. Derföre.

Min. Herre. Den. Belöning.

Som. Dess. Skicklighet. Förtient.

Pallas.

Som. Aldrig. Förglömt. Bokmån:

Lärer. Icke. Heller. Underlåta.

At. Bekröna. Eder. Hieffa. Med. Lager,

Så.

Önskar. Och. Spår.

Min. Herres.

Trogne. Wån. och. Tienare

JOHAN WEGELIUS.

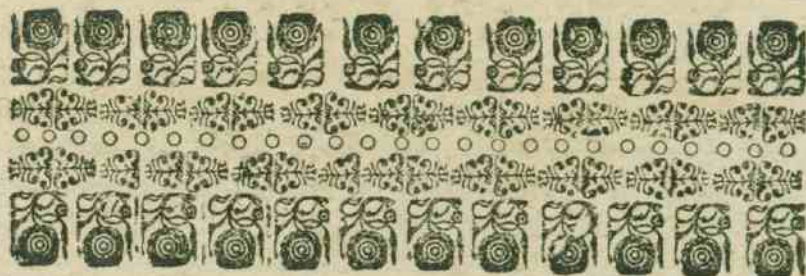
Phil. Cand, & V. D. M.

TILL HERRA AUCTOREN

APULEJUS.

Solus etiam sapiens, quia opes potest
in usibus necessariis regere, videri ditissimus
debet.

Nam cæteri, quamvis sint opibus ad-
fluentes, tamen, quod vel usum earum ne-
sciant, vel deducant eas ad pessimas partes,
inopes videntur.

APHORISMUS I.

Ipsam indolem & naturam Patriæ nostræ inspicientes, invenimus Illam a Summo rerum Moderatore maximis præditam esse prærogativis, quæ exultæ ingentem adferunt utilitatem. Habemus enim solum fertile & plagam salubrem, quod & Plinius testatur, quando aquilonem seu ventum borealem saluberrimum, australem vero noxium vocat. Sunt porro silvæ arborum abundantes. Alluunt littora nostra lacus & flumina varia, apta ad commercia instituenda. Redundant nobis ex adjacentibus mariibus commoda varia. Quantam suppeditat utilitatem piscatura bene instituta? Magnos quoque thesauros in terra esse reconditos, facile videbit, qui ejus viscera scrutatur; deteguntur enim in! abyfso ejus metalla plurima, argillæ, lapidesque varii generis, ut cætera præteream. Quid de plantis extraneis dicendum, quas experientia testatur, nostræ plagæ as-
A ivescere

svescere posse? Nonne hæc omnia de præstantia & fertilitate patriæ testantur? verbo, sunt nobis omnia ad victum & amictum necessaria, nec adempta nobis est facultas, horum copiam suppeditandi Exteris. Antequam vero hoc fieri potest, necessum est sequamur insigne illud Regis Regniq[ue] Senatoris, nec non Ordinis S:ræ R:æ M:tis Seraphici Commendatoris Splendidissimi, excellentissimi Herois & Domini Baronis C. G. LÖFVENHIELMI monitum, quod in oratione sua elegantissima hab. coram Acad. Reg. Scient. Holm. 1751. sequentibus exposuit. „ Låtom ofs, inquit, upbruka vårt land, och råkna våra upodlingar „ och båttringar för nya intagor, hvaraf besittningen „ så mycket mindre låper göras ofs stridig, som vi „ just dermed föröke vår förmåga, styrcka och anseende, och befäste tillika vår säkerhet och ljustliga frid. „ Præterea quoque crediderim, Sveciam, Fenningiam que, immo ipsam Lapponiam ita excoli posse, ut illi ipsi, quos strenua jam exercet inertia, fateri cogentur, solum & clima suis cultoribus ubique factum esse benignum; loca enim antea sterilia & nescio quibus non horrida, assidui cultores jam in prata viridantia agrosque fertiles commutarunt confr. Disp. Sist. animad. circa Oecon. Patriæ habit. Upsl. 1757.

Existimarunt Aborigines nostri multique alii hanc ultimam Thulen adeo esse sterilem, nliginosam & horridam, ut vix & ne vix quidem emendari posset; attamen nobis jam gratulari licet, illam adeo excultam esse, ut magna & multa præbeat indicia

dicia fertilitatis. Oeconomia quoque Finlandiæ, aliaque inventa ad tantum jam pervenerunt fastigium, quantum majores vix credere potuissent. Fateor quidem, multa adhuc heic dari loca sterilia & arburis musco ruboque obsita, artificia quoque varia torpere, sed ut hæc omnia magis magisque excolantur, solliciti sunt incolæ: Quid? quod multi proventus terræ jam ita exculi sunt, ut cum lucro Exoticis vendantur, sed in sequentibus de his plura, dum rudi Minerva: *Animadversiones nonnullas circa mercaturam questuosam cum Exteris exercendam proventus Finlandiæ propriis*, tradere proposuimus. Favorem autem tuum, H. L. & mitiorem censuram nobis maximopere expetimus. Si quoque accuratiorum cujusdam attentionem evirare hæc pagellæ non possent, erit nobis solatium, quod ne ipse quidem Jupiter, ut est in proverbio, sive pluat, sive serenus sit, omnibus placeat.

APHOR. II.

FInis, in quem omnis Oeconomia tendit, est felicitas ac opum acquisitio; utraque hæc sine labore & industria obtineri nequit. Quantum sine labore efficit rusticus? Quid mercator? Quid metallurgus absque sudore emolumenti hauriunt? certe nihil. Sequitur itaque, gentem, ad promovendam Oeconomiam aptam, debere esse assiduam, patientem laborum, robustam & omni luxuriæ otioque minus licito inimicam. Cum jam hæc omnia apud gentem quandam perspiciuntur, patet, Oeconomiam

apud eam florere. Sed cum acquisitione opum flarim conjugenda est earum conservatio, nam :

Non minor est virtus, quam querere paria tueri.

Multæ enim gentes magno cum damno hoc expertæ sunt, quæ ut e. g. Hispania, ingentem quidem auri & argenti copiam ex fodinis acquisitæ, illam tamen, ob neglectam conservandi prudentiam aliis reliquerunt Nationibus pro rebus variis apud illos, sive non elaboratis, sive prorsus neglectis. Confr. Disp. sistent. Fund. Oecon. Publ. Ups. Hab. Hinc sequitur necessum esse, ut opes non solum conserventur, verum etiam provide crogentur, nam Oeconomix, præsertim publicæ nullum firmiter subterni potest fundamentum, quam dum omnes naturæ thesauri, qua fieri potest diligentia, perquiruntur, perquisitique in debitos usus digeruntur, quod Seneca etiam urgere videtur, quando in Libro de vita beata Cap. XXII., „ Ait in divitiis & dispositio &, diligentia, & temperantia, & liberalitas, & magnificentia campum habent, patentem, „ Sed hæc prætereunda, nos ad rem propius accingimus,

APHOR. III.

OMni cogitatione & cura in id incumbemus, ut opes, quantum sit possibile, in Patria retineantur, nec Exteris, absque insigni nostro emolumento, dissipentur; hoc vero fieri nequit, nisi agricultura, opificia, res metalica & commercia ita recte beneque instituantur & perficiantur, ut nobis omnia ea præbeant, quæ præbere debent, neve Exterorum labori

labori atque lucro ea consecremus, quæ proprium solum diligenter versum atque cultum assiduis laborantibus, abunde largiri potest; has enim artes non ad salutem modo, sed & ad decus Reipublicæ plurimum conferre, omnibus notissimum est.

De utilitate autem horum omnium, modoque, quo feliciter in emolumentum Reipublicæ excoli debeant, aliis dicendum relinquimus, de commerciis hac occasione inprimis acturi.

Ea est commerciorum indoles, ut si prudenter & bene exercentur, gentem opulentissimam, si male, pauperrimam reddere valeant. Commercia vero sine manufacturis neutiquam feliciter instituuntur; fateor quidem, aliquo modo constare posse sine manufacturis, ubi natura merces profert paratas; sed existimaverim, non pari cum successu ac lucro exerceri eadem posse, ac si merces exportandæ excultæ essent. Si cum felicitate perpetua Civitatis commercia cum Exteris exercenda sunt, summo studio curandum, ut pretium mercium exportatarum longe superet, quod merces advehendæ in se continent. Quando enim merces extraneæ abunde consumuntur, & hæ importandæ, præponderant exportandis, commercia diu florere haud possunt; quare simul omni cura nifuque in id incumbendum, ut singula ea, quæ ab extraneis ad nos asportantur, semper mercibus, minime vero pecunia comparentur & solvantur; quam ob rem nec unquam plura ab Exteris advehenda, quam quibus solvendis merces Patriæ abunde sufficiunt.

Ast si finem volumus, debemus etiam media velle; necessum itaque est, ut non tantum rudes materiae industria, qua par est, excolantur, verum quoque, ut omnem desiderationem amoremque rerum extranearum minus necessariarum, in totum proscribamus, nostrasque his majoris aestimemus; igitur opera inprimis danda est, ut ex omnibus fere proventibus regionis per commercia extranea aliquid lucri ad nos perveniat: imitemus hac in re Germanos aliasque gentes, quæ crepundia, aliasque multas res nullius fere utilitatis ad Exteros mittunt, lucrum ex inde capturi. Si quoque indigenæ res tantæ non essent utilitatis & præstantiæ ac Exoticorum, attamen illas his præstantiores censebimus, quoniam nobilitatæ magnas reipublicæ adferunt divitias, victumque & amictum pluribus incolis suppeditant. Non quidem urgemus, omnia extranea proscribenda esse, sed eas tantum merces importandas volumus, quibus nullo modo carere possumus, quas consuetudo jam maxime necessarias fecit, quæque, quanquam pernecessariæ, apud nos non vigent, nec unquam cum lucro vigere possunt. Cum jam hæ omnes Oeconomiae partes rite, & qua par est industria, excolerentur, multam sane adferrent utilitatem. Alias vero commodis Exterorum servimus, propriosque cives fame perire patimur.

APHOR. IV.

AD quantum fastigium felicitatis Fenningia evehi posset, si tantummodo omnes, de quibus sibi gra-

gratulari potest, dotes rite excolantur? Jure certe meritoque tum felix appellanda esset. Omnibus fere illis gaudet prærogativis, quæ sufficientes sunt, ad felicitatem regioni adferendam. Magnas & pretiosas loquor silvas, lacus, flumina, mineralia, arbores, herbas, animalia, &c. Dolendum quidem est, quod de inopia incolarum queri cogatur, medela vero, quæ ad tollendum hoc malum adhibita est, non omni adhuc successu sit gavisa; alit sperandum, cum Leges, ab Ordinibus Regni Sapientissimis, hac in re datæ saluberrimæ rite & sancte observentur, Patriam dulcissimam etiam hac in parte Oeconomix, voti sui compotem fieri. Sed ipsum jam transgredior propositum. Hæc omnia modo enumerata majorem adferrent utilitatem, si industria & arte sublevarentur. Quanta enim est consumptio vasorum fictilium, seu murrhinorum, quæ alias porcellana dici solent, aliorumque ex argilla confectorum, quæ ab Exteris huc advehuntur? Possent tamen hæc omnia apud nos confici, si officinæ in hoc opere desudantes instituerentur, quoniam deprehendimus apud nos non tantum argillas utilissimas, verum etiam ollares varii generis, adeo ut sperare possimus, vasa heic talia confici posse, quæ ab Exteris advehtis vix cedent. Et ita se res habet in cæteris. Magnum quoque Oeconomix Fennicæ auxilium atque emolumentum adderetur, si fluvii quibus abundat Patria, navicularum patientes redderentur, quod etiam in plurimis nostris fluminibus, Clariss. D. Mag. Jacob Chydenius in sua Diss. de commerc. Ostrob. multique alii, absque magnis

magnis impensis fieri posse existimant. Quam difficultatem habent in mediterraneo regionis habitantes vel mediterranei, circa merces ad emporia devehendas, incolæ puta Savolaxiæ, Tavastiæ, Careliæ aliique? Quam ingens multitudo frumenti quotannis in illis partibus regionis remanet, propter solam venturæ difficultatem, quæ vel deperditur, vel in alios usus male impenditur? Hæc aliaque ejus modi mala & incommoda erunt nobis instar incitamenti, aggreudiendi opus illud, quo fluvii redderentur navigabiles, quo dein maxima utilitas incolis adflueret, & ad agriculturam magis magisque excolendam maximus stimulus adderetur. Crediderim me tuto statuere posse, Fenningiam hisce annis, non tantum ad proprios usus sufficiens frumentum habuisse, verum etiam multa millia frumenti tonnarum ad Svecos & præcipue Holmiam misisse, & longe plura mittere potuisse, si flumina navigationis capacia fuissent. Si vero jam Svedia, aut ipsa, tantum frumenti saltem produceret, quantum ad sustentationem sui sufficeret, aut e Finlandia tuto petere posset ingentem illam frumenti copiam, quæ ab Exteris singulis annis asportatur, (quod fortassis fieri potest, si fluvii Finlandiæ navigabilis pervii redderentur) ultra duas & viginti tonnas auri eo quotannis in Patria manerent. Confr. Diss. de Recent. Regni Sviog. Increm. Sed ad institutum revertar.

Hinc quoque efficeretur, ut silvæ eorum locorum vastissimæ, quæ alias nullius sunt utilitatis, sed tantum putredine corrumpuntur, in usus debitos

converterentur. Hinc etiam innumeri prope proventus regionis, tam rudes quam elaborati, qui alias neglecti jacerent, facillimo negotio ad urbes maritimas devehî, indeque ad Exteros, insigni cum lucro Patriæ exportari possent. Si vero fluvii nullo modo navigabiles reddi possent, utilissimum & maxime necessarium foret, ut ad talia loca, ubi vastæ occurrunt silvæ, ubique occasio cineres clavellatos parandi esset, habitacula talibus officinis, vel Nundinariæ Stationes Sv. *Köpingar*, vel, si rudes materiæ suppeditarent, varii generis fabricæ instituerentur, quibus merces suas expedite vendere possent incolæ. Confr. *Diff. Præclariss. D. Mag. Job. Welin, om Landtush. Förbåt. i Finl.* Sed cura maximè laudanda atque singulari sapientissimorum Ordinum Regni, plura flumina Patriæ jam reddi naviculis saltem minoribus, pervia, vehementer gaudemus.

APHOR. V.

Silvæ sunt maximi atque pretiosissimi Fensingiæ thesauri: hæ enim asseres, trabes, malos, picem, tam liquidam quam solidam, innumeraque alia utilissima præbent. His excisis atque deletis non modo friget, verum etiam exciditur ac prope penitus exulat omne nostrum cum Exteris commercium; hinc nunquam satis justum pretium illis tribuere, nec satis debitam illarum curam agere possumus. Sed quantum detrimenti per crebras & noxias exustiones, ex quibus plurima

B incom.

incommoda profluunt, quæ *Præcl. D. Mag. Job. Welin in eleg. Diss. om Landth. Forb. i Finl.* copiose exposuit, capiant, omnibus notissimum est. Certe omnem admirationem excedit, quod, licet salus Fenningiæ, etsi non omnis, quodad commercia cum Exteris, silvis penitus superstruatur; singulis tamen per totum hunc magnum Ducatum fere locis, ita in exustionibus harum quotannis defudant prope omnes, ut nihil supra. Nonne Hæ exustiones igitur severe & sapienter omni cura prohibendæ atque impediendæ sunt? vastantur autem silvæ per justo abundantiorum picis liquidæ destillationem, qua pretium suum quam sæpissime amisit pix, & mercem tanti valoris Exteri vili pretio exportant. Præterea quoque vis infertur silvis, lignationibus sepium ac tignorum cæde, & pene innumeris aliis modis, quæ omnia, saltem quoad partem cohiberi possent, si silvæ inter pagos & vicinos distribuerentur, si in locum ædium lignearum lapideæ atque lateritiæ substituerentur, si sepimenta, pro situ locorum, aut fossis, aut aggeribus terreis, aut lapidibus, aut denique arboribus vel sepibus vivis construerentur: Si loco ligneorum lapideos pontes conspiceremus, si structura focorum & Caminorum ubique ita emendaretur, ut exiguo ligno multum caloris redderent, ut plurimos alios modos silentio præteream, quibus excidio silvarum imminenti obviam iri potest.

Silvis debemus naves inservientes mercaturæ,
quarum

quarum constructio in Reg. Resol. på Städernas besvär 1655. §. I. vocatur: förnämsta grundfästet och roten til handelens cultur och fortsättande, samt alla Städers upkomst. Gentes quæ ad mare habitacula tenent, & quæ præ ceteris diligenter Commerciantia exercent, sine navibus hæc instituere non possunt, & consequenter requisitis, ad naves construendas, ut asseribus, trabibus, malis, pice tam liquida quam solida carere non possunt. Quoniam autem horum, multæ illarum, qua magnam partem expertes sunt, a Septentrionalibus hæc omnia sibi comparare coguntur. Existimabant quidem Gentes quædam Europææ se, occupata parte Americæ septentrionali, per magnas ibi inventas silvas, ingentes acquisivisse divitias, atque ulterius non opus esse a Septentrionalibus Europææ Regnis, arbores & tigna petere; invenerunt vero mox, pluribus experimentis repetitis, naves constructas & picem destillatam ex arboribus Americanis, minime pretio cum Europearum comparari posse; naves enim e quercu e. g. Americana constructæ, non, ultra annum sextum aut decimum, cum contra e quercu Europea, usque ad annum quadragesimum duraverunt. *Confr. Diss. Clariss. D. Mag. Lithandri om, nödvänd. af Skog. ans och vård i Finl.* Ex hisce patet, silvas nostras, Americorum & aliorum multorum Exterorum, longe præstantiores esse, ac ad plurima utensilia maxime aptas, nosque ex his maximum utilitatis expectare posse.

APHOR. VI.

Porro nec minimum nobis adferunt luerum sil-
 væ nostræ, per machinas ferratorias, præci-
 pue, si loco crassiorum atque simplicium multifo-
 liosæ adhiberentur ferræ, quæ tenues majorem pa-
 rare possent assium numerum. Incredibile enim
 est, quantum damni ex crassioribus capimus, per
 quas inopia silvarum multipliciter promovetur,
 cum sic facile maxima pars ligni optimi inutilis
 redditur atque penitus perditur. Ne autem his
 diutius immorer, plura desiderantes, præter alios,
 ad illustr. b. m. Bar. nec non Suprem. Aulæ Re-
 giæ Intend. HÅRLEMAN ablego, qui, dum in Itine-
 rario suo occupatus fuit in ostendendo utilitatem
 ferrarum tenuium, hunc in modum se exprimit:
 „Förmanen af de mångbladiga sågvarnar synes der-
 „af, at då de gamla enbladiga, sidane som Trålt-
 „båtta, Warmelands och större delen af de öfriga i Rå-
 „ket, af en tolst blåckar kunde allenast hämta 3 och $\frac{1}{2}$
 „tolst goda, till 8 a 10, tums bredd samt rock $\frac{1}{2}$ tums tiock-
 „lek, tillika med 2 tolst vrak och 2 dito vraks-
 „vrak, som tillsammans i Gøtheborg betales med 14
 „Dal. Silf:mt, så lefverera dessu af medelmåttiga 12
 „tums blåckar, 5. tolst 9 tums breda, $1\frac{1}{2}$ tiocka,
 „fyrskurna och kantade bräder, 2 tolst Kantigt
 „vrak och 2 dito vraks vrak, hvilket åtminstone
 „gäller 18 Dal. 16 öre Silf:mt, och gifver en skillnad
 „af 4. Dal. 16 öre dito mynt, för bvarje tolst bläck-
 „kar, som förloras, i sågspån &c. Dici vix potest,
 quantum detrimenti Patria accipiat, per methodum
 pluri-

plurimis in locis adhibitam, cum scilicet afferes securibus non ferris cæduntur ac parantur; eo enim singulis annis multorum millium thalerorum damno adficitur Patria; qui fabricandi afferes modus ideo omnibus interdicens esset.

Nos quoque ex picis concoctione magnum consequi commodum, clarius patet, quam quod prolixis egeat demonstrationibus; hoc tamen monendum existimaverim, paratum hujus non adeo superfluum esse, ob antea allatam rationem, ubique etiam juxta notissimam illam ab illustr. Barone FUNCK inventam & descriptam methodum fieri debere.

Quoniam verò Silvæ adeo abunde consumuntur, variisque modis vastantur, haud abs re foret, si quid curæ arborum plantationi impenderetur, ad quam præterea obstricti sumus ex Institutis Regiis plurimis. In Finlandia, præcipue australi, plantatio imprimis quercuum, omni studio promoveretur, quod & cum successu fieri posset, quoniam plagæ assvetæ sunt. Magnam sane hæc adferret nobis utilitatem; nihil enim ad naves construendas hac solidius, nihil durabilius, nihil Patriæ plus lucri addere potest, siquidem maximæ ac optimæ naves, tam bellicæ quam mercatoriæ, ex hac conficiuntur. *Ad. Diff. Clariss. D. Mag. Cruseh, om Ekskog. bättre vård och ans i Finl.*

APHOR. VII.

Jam etiam ad alias pervenimus Spontaneas plantas
B 3
quas

quas Flora Fennica subministrat, visuri, quem usum ex iis in Commerciiis cum Exteris instituendis habere possumus. Vasa atque Utensilia varia e ligno *Betule*, *Populi*, *Juniperi*, *Abietis*, *Pini*, *Cratagi*, *Ariæ*, aliarumque fabricata, multis in locis extraneis, cum lucro venduntur. E *Tophis crispis Betule*, fibris intortis & implicatis constantibus (Masur) arte tornari possent pulcherrima vasa atque utensilia varii generis ad Exteros exportandæ. Fistulæ Tabacinæ e Ligno *Lonicerae*, *Xylostei*, Fomes e Boletto Fomentario atque Igniario bene præparatus, *Boleti Suberosi*, Cortex tenacior *Tiliae*; Herba *Arbuti*, *Uvae Ursi*, in coriaria & tinctoria arte utilissima; *Baccæ Juniperi*, Fruticis inprimis Septentrionalis, magni in medicis usus; Semina *Carvi* Herbæ, ad margines Finlandiæ Australioris vulgatissimæ, *Resina ex Abiete* collecta & debito modo præparata; *Oleum ex ligno Juniperi*, *Betule*, *Pini*, aliarumque expressum; multaque alia, haud sine insigni lucro, ad Exteros eveherentur. *Cortex Betule* exterior (nâfwer) etiam procul dubio, Exteris valde arrideret; si omnis ejus utilitatis in Oeconomicis gnari redderentur. Ex vetusto autem eodem cortice, cujus sæpe maximam copiam, plurimæ in silvis dejectæ, nullius de cætero utilitatis, arbores præbent, per ustionem & Fuligo nigerrima, optima variis usibus inserviens paratur, &, addito *Lado palustri*, *Oleum* sic dictum Russicum, ad coria perungenda aptissimum, reddit, quæ utraque rite præparata, Exteri haud velipenderent. Colles Finlandiæ Sylvestres
 loca

locaque præusta atque exarida obvestit *Pteris aquilina* immensa copia, ex qua cineres clavellati optimi, ab Extraneis appetiti, confici possunt. Crescunt præterea in Finlandia Baccarum Species variæ, palato gratissimæ, apud Exteros vel non reperiundæ, vel saltem rariores, quæ tamen nostros campos & silvas ita implent, ut vix locus pedis vacuus ab illis reperiatur. Sunt hæc inprimis sequentes, *Vaccinium* (*Myrtillus*) caule angulato, pedunculis unifloris, foliis ovatis, ferratis, deciduis, Suethice *Blåbær*, *Lin. Flor. Sv. 333.* *Vaccinium vitis idæa* racemis terminalibus, nutantibus, foliis obovatis, revolutis, integerrimis, subtus punctatis, *Svet. Lin. gon, Lin. Flor. Sv. 334.* *Vaccinium* (*Occicoecus*) foliis integerrimis, revolutis, ovatis, caulibus repentibus, filiformibus, nudis, *Sv. Tranbær, Lin. Fl. Sv. 335.* *Rubus Arcticus*, Foliis ternatis, caule infermi, unifloro, *Sv. Åkerbær, Lin. Fl. Sv. 448.* *Rubus* (*Camamorus*) foliis simplicibus, lobatis, caule unifloro, dioico, *Sv. Fortron Lin. Flor. Sv. 449.* *Rubus*, (*Idæus*) Foliis quinato-pinnatis, ternatisque, caule aculeto, petiolis canaliculatis, *Svet. Hallon Lin. Flor. Sv. 446.* Ex hisce jam enumeratis aliisque, quæ apud nos sponte & sine industria humana, in locis sæpe sterilissimis, in quibus nullæ fere aliæ plantæ vigere possunt, crescunt, Vina præstantissima, Intinctus atque bellaria gratissima parari possunt; & quidem ea copia, ut non usui modo proprio sufficiant, verum Exoticis quoque cum lucro vendi possint; certe vinum ex Rubo, tam Arctico quam Idæo rite

rite paratum, Saporis præstantia ac salubritate, vix ulli extraneo e Vite vinifera expresso cedit: idem de instinctibus & juribus gelatis ex baccis prædictis omnibus paratis, dicendum. Cumque omnia rara, cara, ut in proverbio, & ea, quæ exotica sunt quæque proprium Solum non sponte progignit, plerumque gratissima & in summo pretio habentur, indigenisque anteferuntur, non dubito, quin Exteri utilitatem & præstantiam horum omnium edocti, hæc maximi faciant atque carius emant.

APHOR. VIII.

Quantas deposuit divitias Summus rerum Arbitr in viscera terræ, in regnum puta Minerale, quarum nec nos exsortes reliquit; Sed ne propositum transgrediar, pauca tantummodo de Mineralibus indigenis proferam, que bene exculta Regioni maxime profunt, cum e contrario neglectus eorum, ingentia profert mala & incommoda. Hoc clare patet, si attentioni submittimus *Ferrum* nostrum, quod, qua rudem materiam, quanquam vulgatissimum fateor, tamen præstantissimum esse, & adeo, ut utilitate antecellat omni, quod in exteris regionibus invenitur hujusmodi, metallo; Utilitate autem ipsum argentum & aurum pretiososque lapides longe superat: Sed artem adhuc non dedicimus, illud ad tantum gradum perfectionis perducendi, ac Angli, qui huc usque ferrum nostrum, qua maximum partem exportarunt, illudque nobilitatum in Commerciis, magnum illis attulit lucrum, quod & Exteri & nos, qui tamen ipsa rudi materia gaudemus, proprio
eoque

eoque multo damno experti sumus. Cum jam extra controversiam est, maximum Regni robur, hoc tempore, quoad commercia cum Exteris, in copia Ferri consistere; Ideoque nec illud rude ad alias Nationes exportari, sed potius manufacturis propriis nobilitari debuerit atque debet, exinde enim nobis proflueret lucrum non modo duplum, verum etiam centuplum, quod harum neglectu amittitur. Ut alia præteream metalla, quorum ulterior perquisitio tanta esset utilitate, quanta sunt præstantia; plura etiam quæ jam habemus indicia prope certissimam spem nobis addunt, Fenniam nostram in sinu suo fovere nobiliora metalla, in haud exigua forsitan copia. Sed obveniunt jam Lapides ac inter eos primo *Ollares* variorum colorum, etiam *Semipelucidi*, quorum tanta in Finlandia est multitudo, quanta vix in ulla regione. Quoniam autem ad vasa conficienda sunt aptissimi, necessum esset, ut officinæ instituerentur, in quibus Vasa varii generis, ut *Patinæ*, *Ollæ*, *Lebetes*, *Patellæ*, quibus ad potionem Thee & Caffè utuntur &c. tornari possent, confr. Dissert. Claris. Dn. Mag. *Myller*, de Ollaribus in Finl. repertis. *Marmor Serpentinum*, quod in Paroecia *Tammela* invenitur, palmam præripit, sine dubio, omni illi, quod e Germania ad nos apportatur; nostrum enim Fennicum, colore viridi, coccineo, rubro, aureo, cæruleo, albo alioque superbit, vixque ex Tellure elici potest Lapis ejusdem generis præstantior. Ex hoc, tornando confici possunt varia, ut *Patellæ*, *Schyphi*, *Fistulæ Tabacinae* &c. quæ ex præstantissi-

stantissima Porcellana confectis fere antecellerent, quæque ad Exteros exportata, ubique procul dubio Emtores invenirent: Elegantissimum hocce sic dictum Marmor serpentinum etiam, in pluribus locis Fennia reperiri, indefessus ille lapidum Patriæ Indagator, Adm. Reverend. atque Præclariss. Naguens. Præpos. D:n ABR. MÏÖDH ostendit, qui frustra pulcherrima Marmoris hujus in Parœcia Nagu legit. Marmor candidum vel Parium, quod in Parœcia Pargas invenitur, majori cum attentione perquiri deberet; quoniam existimant multi, illud Marmore Italico haud deterius esse, quod tanta est præstantia, ut omnia alia ejusdem coloris exsuperet. Plura etiam præstantissima Marmorum genera in Finlandia dari, loquuntur Specimina coloris candidissimi, viridis, rubri, rosacei, violacei, cærulei, aliusque, in Parœciis Nagu, Pargas, Korpo, Kimito, aliisque collecta locis, quæ in Musæis curiosorum servantur. Cum prædictis Marmoreque illo, quod Helsingforsia cæditur, Commercia ad extranea loca sapienter instituta, multum lucri Patriæ adferrent. Jaspidis elegantissimæ innumeræ species & varietates, totas sæpe regiones repræsentantes, reperiuntur quoque in Fennia, tantaque sunt pulchritudine, ut qua partium subtilitatem & varietatem colorum, vix palmam Exoticorum Jaspidibus reddant; dubitantem ad Lithophylacium adm. Rever. Nag. Præpositi D:n ABR. MÏÖDH, ablego, ubi ultra quinquaginta Jaspidis pulcherrimas species ac varietates in sola Parœcia Nagu lectas admirabitur; varia quoque utensilia aliaque

ex his confici possent ac deberent. Multæ Saxorum seu Lapidum compositorum species vario atque pulcherrimo colore sese ita commendant, ut præstantissimas Exterorum Jaspidis & Achatidis species imitentur: varia ex his facta vili quidem pretio vendi non possent, quoniam ob materiæ duritiem non ita facile elaborantur, attamen cum omne, quod rarissimum, etiam optimum atque pretiosissimum habetur, nullus dubitaverim, quin multi horum amatores atque emtores, multis in locis apud Exteros prostant. Qui in nonnullis Fennix locis e durissimo saxo caduntur lapides molares, multoties palmam e lapide arenario factis præripiunt; non enim eodem modo ac hi tam facile conteruntur, farinamque particulis lapideis ei admixtis corpori humano maxime noxiam reddunt; hinc Extraneis fere ubique lapides ejusmodi præstantissimi arriderent. An opere pretium esset Sulphur e pluribus Pyritibus, Alumen e terra aluminari, quæ quibusdam in locis Fennix reperiuntur, excoquere; uti & illud, an major copia Nitri hic confici posset, quam quæ usibus Patriæ sufficit, aliis examinandum relinquo. An etiam arenis nostris coloratis, uti nonnullis rubri, volaceive coloris, aliis nigri, aliis aliorum, quæ hinc inde inveniuntur, quis locus in Commerciis Extraneis dandus sit, tentari potest.

APHOR. IX.

Restat ut paucis moneamus de Regno Animali, ubi nec minima absconditæ sunt divitiæ; Occurrunt in regno hoc res variæ, quæ in Commerciis magnam adferunt utilitatem,

tem. Tales sunt Quadrupedia, Aves, Pisces, aliaque; Pelles pretiosissimæ Ferarum, Avium Silvestrium, nec non Aquaticarum plumæ &c. Hæc omnia sigillatim percurrere, ostendendo quid lucri Proferunt Reipublicæ, meæ circumstantiæ & rationes non permittunt, nec crediderim aliquem ignorantia ita laborare, ut nesciat, quicquid ad florem Commerciorum hæc conducunt enumerata. Pauca tamen proferamus in hoc Regno obvientia: *Anatis plumis molliissimis* quantum præbent commoda ex lanigine sua pretiosissima? quare eas non extirpare, sed potius de propagatione earum solliciti esse debemus. *Muscula candida* gaudent pretiosissima pelle, quæ lacrum adfert certissimum. Optandum esset, ut feroces bestię, quarum numerus plus antiquioribus temporibus accrevit e medio tollerentur, quo, præter utilitatem, quam pelles adferunt, greges etiam pecudum majora caperent incrementa. *Pili leparini* ad pileos conficiendos aptissimi; Feræ varię & Aves plurimæ apud Exteros rariores, aliquo modo muniveta factæ: Oleum pellesque *Phocarum* aliquid etiam momenti in Commerciiis cum extraneis exercendis haberent. Fortassis modus aliquis *Clupeas* nostras condiendi atque salendi inveniri posset, quo efficeretur, ut illas etiam Exteri magnopere expeterent. *Piscatus Margaritarum* in fluviis nostris etiam magis atque feliciter excolendus est. Hæc sunt illa H. L. quæ in elegantissima hac materia, indigitare volui: Novi quidem ipse longe plura adhuc esse, quæ dicenda forent; Sed ætas juvenilis in hac re minime versata, angustia temporis, aliæque circumstantiæ jubent ut his imponatur

FINIS.

PEREXIMIE atque ERUDITISSIME
D:NE AUCTOR & RESPONDENS
AMICE SVAVISSIME

Oeconomiam esse fundamentum felicitatis publicæ, omnium rem cum iudicio perpendentium iussragio comprobatum est. Hæc ostendit quomodo actiones humanæ sunt instituendæ, ut ad omnium salutem tandem vergant. Quando illa diligenter excolitur, saturitatem & copiam omnium rerum largitur, e contrario autem cum negligitur, penuriæ civium occupat loculos. Tu Amice integerrime, qui in hacce Tua Dissertatione elegantissima, mercaturam quæstuosam cum exteris exercendam proventibus Finlandiæ proprius, pulcerrime exposuisti, multum attulisti Reipublicæ commodi, omniumque laudes bene meritas tibi conciliaisti. Gratulor itaque tibi ingenii dotes rarissimas & felicissime exantlatos labores Academicos. Gratulor fertum illud virescens laureum, quo caput Tuum, Apollo non post longum temporis intervalum est redimiturus. Gratulor omnibus tecum sanguinis vinculo conjunctis, cognatum honore dignissimum. Mihi denique gratulor Amicum, ad excessa plenis passibus properantem. De cetero ex omni animi adyto voveo, velit DEUS omnium rerum Arbiter, Te saluum & incolumem dia servare & ad finem usque Tibi faustissima quoque largiri.

adplaudens scripsit,
ALEXANDER KRANCK,
Ostrobothniensis.

FRATRI SUO DILECTISSIMO

ET si arcta sit colligatio eorum, quos communis sanguis & fortuna junxit, tamen arctior adhuc ea familiaritas, quam similitudo morum conjugavit; utriusque societatis jure, ego, Frater Amantissime, amicus tuus, non possum non mapnopere lætitia perfundi, dum in Publicum prodit juvenilis Tuæ ætatis maturum Specimen, Fructus Finlandiæ ad mercaturam exoticam excercendam commendas, Fructus ingenii Tui ad mercaturam bonarum artium commendant Musæ Auraicæ, loquuntur omnes, gratulantur Tibi bene cupientes. Maeste, Fratrum optime, hac nova virtute, hac eruditionis & erectioris Tui Animi laude, & perge viam Tibi ad majores indies ausus sternere. Quod ad me, opto, velit summum atque benignissimum Numen, ita Tibi propitia sua tutela adesse, ut omnia Tibi ex voto cedant prospera, in excelsi Sui Nominis gloriam & Tuam Tuorumque certissimum solatium. Paucis multa comprehendam. Sis in tantum felix, in quantum Tua felicitate delectatur Frater fidelissimus &

Tuus

ex asse
FRIDRIK ERVAST.